

САНА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭХИТТЭР
ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Х а һ ы а т
1931 с ы л а л т ы н н ы
Ы й т а и т а х с а р

N₂ 86 (4820)

1976 жыл. От айын 17 күнэ
СУБУОТА

Сызыкта
2 харчы

ССКП САЛАЙААЧЧЫЛАРА СТОКГОЛЬМНААБЫ
САҢА ҮҢҮРЫҢА ИЛИИ БАТТААТЫЛАР

От ынан 15 күнүгөр ССКН КК
Политбюротун чилиннээрэ, ССКН
КК Политбюротун чилиннитэр
кандидаттар, ССКН КК секретар-
дара бары правительстволары
Уонна парламентаары, политичес-
кай партиялары уонна общес-
твеннай тэриэтэллэри сөбүлэни-
ни үчүгүйдүү түхтөтөр иһин,
сэрин сөбүн суох өгөрөр иһин
охчуууга күүүү холбуурга ыныр-
ар не хойоонноох Стокгольмга-
ды сага Ытырныа аныгар иһин
багытааллар.

Ыштырмага ияле Батталышев
тыбырастар Л. И. Бреннес, Ю. В.
Андропов, В. В. Гришин, А. А.
Громыко, А. П. Кириленко, А. Н.
Косыгин, Ф. Д. Кулаков, Д. А.
Кунаев, Н. Т. Мазуров, А. Я.
Пельше, Н. В. Подгорнай, Г. В.
Ремизов, М. А. Суслов, Д. Ф.
Устинов, В. В. Щербинэй, Г. А.
Алиев, П. Н. Демичев, П. М. Ма-
шеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р.
Рашидов, М. С. Соломенцев, И. В.
Напитонов, В. И. Долгих, К. Ф.

Натушев, М. В. Зинянин. Н. У.
Черненко.

Стагдольмываарга Үнгүрны ан-
нигар ССКП салдайаачылар
илин бектаанынвара—бу айа
уонна аан дойдута куттал суох
буолуутун туругар кыһамны,
партия уонна норуот тыггааны
дэлгизэхтик сымыатын, кинин
бөгө турунтаан уонна кэхтибэт
оноруу суолунан салгыи хар-
дылааларга дуудуууларын сана
көстүүтэ.

СТОКГОЛЬМНААБЫ САГА ЫҢЫРЫЫ АННЫГАР —
СҮҮС МӨЛҮЙҮӨН ИЛИИ БАТТААҢЫН

Бийиги дойдубутугар. Энэ номускэлини Со-
ветской Козингетын барыллаахын даниада-
рынан, Стокгольмныа сага Ыгырыа алы-
гар сүүе молууекиэ чугасаһар гражданиар
нааи баттаатылаа.

Стокобольнаады саяа Ытырыныны өйүүр элбэх киһилээх матиһнар уонна мунууһахтар биһиги өрүөһүт эйиһи көмүскүүргэ дьулаурун матиһи быһаарыһылаадыһи чабытхай демонстардацияһын буолаллар. Матиһнарэ уонна мунууһахтарга хас да мөдүйүүн киһи тыл этта. Киһилэр ССКП уонна Советскай гоеударство эйэлээх дөһөһүк тас политһиһаарын, эйэ уонна аан дөйдүгэ биһргэ үдэлээһин киһи, өрүөһүт көнүдэлэрин уонна түтү

дуга суох буолуударын иһин салгыы охсухуу партия XXV съезинин ырытыллан оҕоһууллубут программатын биир сааһанан биирнүүлэр, Европа коммунистическай уонна рабочай партияларын Берлингэ буолан ааспыт конференцияларын түмүктөрүн эбэрдэллүүлэр, конференцияга ССКП делегациятын баһылыга, ССКП КК Генеральнай секретара табаарыс Л. И. Брежнев тил эһинигэр ыйаллыбыт балаһыанньалары уонна түмүктэрининэни иһитингэр биирнүүлэр.

*Стокгольмнаагым сапта Ыгырымы аныгар
идии баттааһыныары холуйуу салҕанан барар.

CCTA.

От хомуура—үлэ ударнай фрона
МАТАЛАХ ХОЧОТУГАР

Одгөөснийх нь сүлжүүн элчир-
рэгээрээ сая таагааргаа сайн-
гаа хууцас хэмтэ ашигтай дэ-
дээдэс бэлэнээнийг бичаар
орухуулах. Ог шинэ Соловьев
отделенийн салартат олоо
кирийн эрдотин бэлэвчлээд
техника өрөмүүн хойула-
гийн сүлжүүн сэдвээрээ ситснээ
Рабочий бэлэвч сайн олохуу-
дубут, отгоолун соруудаа уонна
графика хас зөөвч ахсн тээр-
длалынээ.

Оройгоо чамширч олзуга нэм-
мундэт Н. Н. Сергеев сайнгар
механизировагчийн аявота ба-
йныг от мийлэлт үзүүртэн хоёон-
гоо хөдбөмүүт, нэгдсэнтэй илэр-
бүт Матадах хочотугар өхсүүтүн
савлаалбичи, Намийлах хочону уу
йлуу, ёлын арлан от үзүүртэ
үлэ дээхэ сөн.

Сергеев зөөлөт 7 чингээх, 4 трактордаах. Хас биеэрийн чингээгэр 125 тонна оту отгуулхуах аз. Онуу ходоуна хореуннара онос чингээгийн бастакы сыйлын былайнаа эрдэмээхтүн толорсорго сөрүүн үрдэмилэбигт эбайхээ-дистибэни ылыммыатгара—200 тонна бастын ханчастабылху оту оттоон туттарарга былаарым-матгара. Ох пат, зөөн чингээ-нин ахсын сөөн устата 140-пуу тооннаа солотуошадматгара.

Обуеатарында «Токус пятидет-
на эдэр гвардеева» апагтаах Н.Е.
Семенов II сыйлаар. Бу ыратын
де дуулуурдах үлэһит, байгала
иэһинит хoduулаа киирар атыа
агросаттары хаабатырбын дэп
бараллах. Ол де иһин эвеи уаи

[illegible]

Бэрт тэтгэмээхтнх баран
дннх дьонх аасныт ардахтар
атахны смрыттылар. Онон 140
тестарх оуестархттырттай 55
тестарх арх муустархтар уонна
58,6 тонна кабындыннэлэр.

Н. ДЯЧКОВСКАЯ,
Суббурувский матынан соотра

Кэбиһиилээх оттор к э к к э л и и л л э р

ОДЫЛУУН. Отделение үрдүнүн хөдүбара 164 очут общественнай сүеһү аһылыгың сороһуонка лааһыгыга килттар. Манна ньур баллар бачылаһарың өрөйуонига бастакынан ойөөн өтгөөһүңига саһа технологияһы түтүүнү са- балалаһыт Афанасий Седлаһың уонна Петр Сибиряков механизи- роннай ыһаһаһа кэһиһиллэх өттөрү көккөлөһиһтэрэ үһүсөөр- дүс күһүгэр барда. Д. Константи- нов, Н. Дьяковһай көдөтүн эһе

Барьта 240 гектар сир охсууд-
дубутууд, 128 гектара муни-
дуна усни 62 тонна от ка-
бининна, 80тонн Тунгуст-
төөх ферматтан чугас баар сирга 50
тонна снелдэ үгүдүнэ.

A. ГОТОВЦЕВА

МЫНДАБААНЫ. Болутуртар хотунаа 96 киһини киэлэрдилэр. Эдэр механизатор В. Пав-

дэг саагаар механизированный
машинот *Хөмүүрүн* хайлаларыг
тай да төрөлүүнээхтэй садалла-
бата. Энэ 20-тэй тахса тэвчи-
нэ кэбита. Кининг тиклэх батта-
хан Н. Игнатен, К. Гермоге-
нов машинот садаллабматара
төрдү күнүгэр бараа.

Цаларга хүннээрх өдөрлөгөөр
үрдүнэн 445 гектар өсхүү, 148
гектар мүнхүү баара, кэбүүн-
дэрэ 59 тонна буулбута.

M. CHUBER

**Совхозтар уонна отделениелар
күннэ төһөлүү үүтү ыыллартый?**
(От ыйын 12 күнүнээҕи туругунан)

Бастагы колоннада ыаммыт, иккискэ государственна тутти-
рыллыбыт тут центнеринэн, үһүскэ—товариока, бырыһыс-
канынан.

НАРД МАРНС	155,6	96,8	62,2
Одыгуун	32,0	28,8	90,0
Болугур	36,0	—	—
Мугудай	39,6	38,0	95,9
Бахсы	48,0	30,0	68,5
СУБУРУУСНАЙ	135,0	117,6	87,1
Хятады	5,5	1,0	18,1
Болтоно	28,4	27,3	96,1
Соловьев	25,5	23,5	92,1
Сылаг	37,7	35,8	94,9
Кытаазах	38,0	30,0	78,9
ЗРИЛИК ЗРИСТИИН	137,2	109,5	79,8
Хонтодо	41,3	30,3	73,3
Хадаар	30,2	20,7	68,5
Хайхасат	29,1	27,4	94,1
Чикаар	36,6	31,1	84,9
ОРОЙУОН УРДУНЗН:	427,8	323,9	75,7

Тыз хайаайыстыбатын управлениета.

БҮГҮН, САРСЫН — СҮӨНҮ АҢЫЛЫГЫН БЭЛЭМНЭЭНИЙНЭ РЕСПУБЛИКА ҮРДҮНЭН КҮРГҮӨМНЭЭХ ТАХСЫ.
БУКА БАРЫ МААССАБАЙ СУБУОТУННЬУККА!

ИТЭБЭСТЭРИ АРЫЙАН

[illegible]

Ханна багварар буюуларын хүрдү, бу коллективка баймылыр көбүлүүр орудуу өзөттөөх партиянай тэрилта илэр. Коминнат коммунистара үлэи тэрийэччи-лэринки, көбүдэтчилэринкии буюуларын тэги, производствора байааччи кыттан, үлэ онорумтуу түн үрдэти, киин хаачыстыба-тын түспаран рабочайларга үтүө хөлөбүрү көрдөрөллөр.

Өз күндүз, партиянын тизинде секретарь Е. Н. Ноговицина таалайыр атах тааганын өңгөрү сизде сиз алти айыңар 13 тыд. 800 едик. бородууктуяны өңгөрү таадырахаады 20 тыд. 200 сөзк. өңгөрдө, Коммунистар М. С. Бузукерекке быдынан 109,1 бырылал, Б. В. Гөреденка 103,1 бырылал төлөрдүлүр.

Коммунистар комбинат 26 чидэмнэх колхозолоньскый тэрилтэтин улэтин хилийнэн сүрүншээн, салһилан, мичит произиодствонан кнатылалын курдук туталх бонхурообунан утуннахтык дварыгата шилар, Өл түмүгэр комбинат улэтигэр комсомолецтар билээр-кэстөр тирэбинэн буалаллар.

Бэлэн сүлдэртэ нэбишөөнөө
тэ оёоноу оёоруу хэвтэтилинээ.
Билэгийн комбинат 11 сүлдэр

отлуча аралс дорүнгээх өгө өгсө-
луулар. Олөр истөрүгөр тагһын
сайы тигин, эдестропроводтары
контакттаһын, дьалэн үүтүү, от-
гук маһы, мууһу тһайэн бһэрин,
сүһенардара өгөрүү ө.д.а. кин
рэдлэр.

Од эрээри манга бэлэһиини
барытыгар эригдэхэ үчүгэй
буолбатах. Үлэ-хамнаска итэҕэс
быыраас, куттутуу элбэх. Хаалчы

ПАРТИЙНОЙ
ОБЛАСТИ

длаах, мөдтөх үзлэгтэх сэмдэгийн
фотографиа сэмдэ брлар. Ком-
мунистар бу тохтуудаах биритэ-
дэ үлэтин болронто киинигэр
чланиар, абадас партиийнай му-
ндаахха абадн-минээн кансэттилар,
үтөгдэстэри нигэнтонгон, мууска
ууран чуолгайдан, сыхах салгыи
үзлүк таабаарынлаахтык үзлэни-
рүгэр сонгоох сүблнн, кыймыла
бирднлэр. Бу сыхах сым агардаа-
гы былаанын 200 солхубайланан
төлөрбөтө, даспыт снл бу кэмн-
нөөнн көрдүүүтүнээдэр 700 солх-
итадас үзлэгтэ. Ити биричин
нэлэринэн үлэ не бэрээдэгин кэ-
лнн, фотографы, портреттары оло-
руу хаачтыгыбата мөдтөгө, кпн-
нөөнн кытары куушан сыйнаа.
тэжөөнн үлэ саргы-сатадай-
дыаалтынан баргыта буолаллара
жуунаахха арылаадык көбүннэ.
Сыхах түүрт киинэхэ көрүлүүбү-
снл агардаах-былаанын сэтти-
үзлэгэн бараниар төдөрбөтөхтөр.
Маннаха, фотографтар үлэргэ хо-
йуталн кэллнлээр, эрдэ барыла-
га, дылаларигэр үзлэнир аатыран
снэхха олох да көрбөт түбүдгөдө

ра тахсгаламьр, Клиенэри кыта уодей тыл кылай булуллубат. Угустук фотограф Завернева Г. Г. клиенэригэ журуубайдык сыдыанналар. Фотолар хаачысы балара мөлөх, хаанык да любитель-фотографтар түһэришэригэти ардута суох. Ретушталыын кыымата тутуллубат. Спэах нэ-булиэктэригэи кэрийэ сыдыаг хаартыскага устууну билиэн наахтын кэрийбэтэх. Ол түмүгэ Диринг, Хайахсыг. Халлар өлөх-тохторун Майатаары сыах кэлэи элбэх суумалаахха хаартыскага уфудан барбыттара-

[illegible]

Икүүлэйдаары «Рембланттехник» Чурагчытаары филиала олох таллах төрлөдөрүн — холодильниктэри, тапач суулар, икстэнэр мүсүмнэлэри, чааныны, оид, өрөхүүнүүхтээх атт. Од тапач баран сым ачыгыр билээр-көс төр үлэни ыыппата. Саас алт үлэнигээх курдуга, онтоң билигин советох кийи хаалбыч, а. сымх үлэсээбикэ олорон стыллар кыахха киирбит.

Дээ, итгээр, олох-данаа
комбинатын партийнай гэртнээт
үлэ итгэстэринь бичагастарын
тууратынга, коллектив туурорум
мэт соруу олох-данаа кинирэнгэ
данынхан үлэлир.

Г. СИВЦЕВ.

ӨЛӨННӨӨХ ҮРДҮН
БААНЫНАТЫГАР

Репортаж

[illegible]

— Ити бииргэ үзэлээр дүүгэлээрх, — дийр Зоя, — Даниа Старостина алтайны, Нада Абрамова бэсийн бүтэрдэлэр. Билэгийн хайна сымс өтү ыранетайбын. Үзэлбэллүүл хайнс да күнэ.

— Ооо, баянына анарза унугар «Беларусь» тракторынан хайалара үзэли сымдырый?

— Ити эшенөөдүт Василий
Дмитриевич Васильев, — дини хө
рүйдүүлэр кыргызтар.

Кыргызтар үгүстүк көнөтөн
ынахтанары сойүзэбөт дөн
буэтан бирдилар. Имигас тар
бахтарынан тэпкэлэрин тутан
сыыс өттөрү тарыйбытынан бар
дылар. Тутунууларынан ханты-
ныларынан көрдөхкө, бу үлэзэ
үгүстүк арыланып дөн бөүлөтөх
тарын сөп эбит. Иги тирдахыты
на хөтүөспүш үүнүүтүн култи-
рациянык ынадыр «Беларусь»
трактордаах эвеноводтара тийи
көлөр төнкө бийишк кыткытытар
сахсаат, тракторын тохтотон би-
лиэхэ утары хаамар. Бу адыркээн
үлөһиттөрүк хөдөөтөхкө бирт үгүс
сөһөннөөх киби буэтин бирдир.

— Быллы барыга 45 гектар хортонпуйу өлөрүпнүт. Эбэ бааталистибэбит быллыстынан гектары ахсыттан 90-нуу центнер үүнүүнү хомуйуохтаахпыт. Ээе, лобуттар икки трактордаахпыт. Ойтон ДТ-75 марбалиах тракторы К. В. Божидонов үзэлэтэр. СМП-30 типтээх насоснай станцияра Г. Г. Тимофеев дизелистир. Ону кэнэ Дирит орто, оскундатын 15 үөрөнөөччилэра сайыныгы сынныагынарын кэмигэр эмсэ оту ыраастадыыпта көмөлөбөллөр. Мапыаха даратан урукку өттүгэр эмсэ өбөлөр күүс-көмө буолбуттарын ахтыахха наада. Хортонпуйу ото сага былган эр-

дэгдэнэ эмнэс оту утарга охсуур, сымалд тараагшын ызыншынны. Өтгөн 28 гектардаах Уолан чарангын байгалиатаалар бу ардагта гүйүхтарин нининэ, эрдэ ардагтадар установканын икки тосгу, дээн ууру кутгарбынныет. Кэли аймлаа бэйгэ даганы уунал ага растаабата, Билигин бу кульминациялы сымдальын. 10 гектардаах анар өттүн бүтүрбөйүн, ан бүтүн билигин үлээли сымалар гектардаах өттүн бүтүрэр бада дэахын, Сарсанг Уолан Чаранга тийнсахын. Ол кэинитгэн комтуга турунар билаамнаахайн. Билата, үлэхамнаас үгүс дьонобут.

Бишр тэг эрэгтийн зортуул
нуй ото халтхуул үүмүүт
көрдөрө-көрдөрө эгнөөд бийм
смаг оту кыайа-хото тундута
рын, олон зны корүүтү-хара
быйтын дичейдхтарина билаан
наах үүмүүнү ылаахтарын собу
туруушн кэлгилр. Кырдыга да
ганы, үлэ барбыта ото кестор
Башкына былайын тухары хир
туонпуй угуттай ураты смаг
баарын көрбөккун. Тустуена чө
мөхтөһөн үлэлин смдвар улаат
тар (бэйлэлэртэр эр би-лэр см
ралынан сибэстэһөн быһымаах
смайа бишр сиргэ мустанлар. Он
тон сотору буолааг хаймытаһа
хаймытаһа аниаадырар сымт
бүөл бишр эстаниллар.

— Дээ, бийнги итгэвчтэй дэс
мэт, — дийр зүгээр В. Д. Васи
льев. — Мангил куйлаас кун сөүг
зүүрбүтүн да сирбэллээт, турун
нахпатаана үлэлн да тулунна
ныт. Үксүлэрэ обургу булаллар
үлэрэ-хамнаскы көхтөөхтөр. Кы
гыттарбыт Зоя Илларионовна, Да
ша Старостина, Надежда Абрамова
уодаттарбытыттан Валерия Попов
Баса Феоктистов, Валя Проко
пьев, Валя Попов, Алеша Марков
Баса Кузмина зүгөө сөүгү дэс
Сөрүйдэххэ ханнах, да үсгэтэ
ингэвчтөөдөн турбаттар.

Эрхлэг Эрстийн аагчид сон
лоо хөртөөшгүй үүнээс Хонто
ро отделинетыгар клинээдига
хайас да сьда, Бэлин мингэх
аналлах зенону коммунит
В. Д. Васильев салайар, Кист
тугдах үзетигэр дын-чалча кя
ланар. Тух тийбэттиг түтэмэ
тин салаттага туруорсар, Бына
бу үлэдэ онытыран хөртөөшгүй
үүнээрээччилар үтүмэнгэх үлэ
ни ымынгчтарын астыла керөрү
уокна кирилэр турурумзут ки
рата суох соруктарын төлөрл
зоругар саарбардыбааккы.

С. АЛЕКСЕЕВ

Үерэнзэччилэр сайынгы сынъяалакнара
Дьаалатынан ыытымышха

Төрөх дэглээ түмүктөн, өрөдөр көрдөөх сайынгыг сын шалдангырыгар сымдаалар. Кинилэр бириэмэлэрин кеддүүс төхтөг атаараллара төрөнүттөрүтөн уонна өскүдэлэр администраннцаларыттан бйылчыг тутуулуктаах. Кыра сайынтан үлэбэ үөрөмнүү өрө төрөдү билингэ дууауурунал буюта, бары үлэттөн плантин араарбат үтүү үгүстэнэ уаалатар. Ити өрдүк пайишнэктэргэ өлөрөр өрөдөлгө сымдааннаах. Кинилэр сайыннын фермаларга, от хомууругар, араас тиригэлэргэ өлөһүлэрин бада өттүлэринэн кылбанын-мүһүнэн үлэтинилэр.

Өзгө сыйымтуу сыннаналарын атаарына оскуолдар эрдөтөн бизданинах убаи мытылар, үрөнөччилэр бириганде ларин, шонерскай, спортивнай даярдырар тэрийиклэр. Ол аркыри бу үлэ халпа бодарар эригдөхөн мытылар динртөн туттулабыт. Үрөнөччилэр хайлах сыннаналарын, үлэ дениларин, туттуун даярыкчаларын билесини, хонтуруол далаиан еорох сирдиргэ егудун тизгэ. Оскуола калпа сабылынна да, оскуол туту павалдарыгар кыбаллыбат курдук санынан панааччилэр еуох буолбатахтар.

Чуранчты орто оскуоланын 22 өбөлөөх үөрэнэмччилэрин биринээдэ биир ий устата «Икутолхозстрой» ТМУ-гар үлэ-
лихтэрэ. Кинилэри төртүдү салалтата Күндүлээн көбө-
рүүлэи ширбэнт балыһаа дьэстийи түтүхтэ аһаабыт. Оскуола
администрацията «үлэ» хамсаһиния» эрэ мунхундунмат.
Өбөлөрү салайан үлэлиэхтэхэ прораб Слепиков В. В. күн-
нэтэ сүрүдэх биэрбэт буолан үкүүтөр таах олорон тахса-
лар. Бу хаһаанга дьэри салбанан барара буолла? Маныаа
ситарай салалтада өбөлөрүн эрэминт оскуола администра-
цията, райОНО болдомтолөрүн уураллара наады.

Халин оюлор тустарынар кыһанар, кинилэр үзэлэригэр
коммулор тэригэлэргэ үөрөнөөччлэр таһаарыһахтык үлэ-
лиилэлэр. Ол хөлөбүрунан эһиэ ити оһкуода уонна интернат-
оһкуода үөрөнөөччлэригэр хомуллубут биригээһи буолар.
44 оролоох бу биригээһи промдөбүннэт киригиччэһи сыйдар
лэһиһи мый 25 күнүттэн үлэһи таһаарыһа. Үөрөнөөччлэри
малстар Афанасий Илларионович Көрөмөн сыйһа. Оюлор
хайһа-уһа 50 тыһ, киригиччэһи үлэһиһиһи. Кинилэр атыр
дыһ мыйһи 15 күнүгэр дьэри үлэһиһи хайһаһи, сыйһаһиһи-
һиһи таһаарыһахтык атырарыһаһи.

Үөрэмжтншлэр сайынгыч кэни-туһата суох атээрбдттарын,
обществалара модүүүһү өмүрөлөрүн хас биирдин төрөппүт, та-
һилталар уонна хаһаайыстыбалар салайааччылары, оскуола-
лар административналарга тэрийэр, модуулар толору кыахтаах-
тар.

Д. ЗВЕРСТОВ

Д. ЗВЕРСТОВ.

М. И. КЛЕПИКОВ
БИРИГЭЭДЭТИГЭР

Краснодарский крайный Устав
Лабинский орошувачуу «Кубань»
колхозуун Социалистический Узл
Геройа Михаил Ивановича Клейн-
ман салалаччылаах 4 №-дээх
коммунисый барыгадаттын кол-
дестина уон сылаарыта Кубань
бары бурдугу үүшөрөөччилэрин
сир орошувутун үрдүк культу-
ратын иһин походу сагалыырла-
аһырбыта. Билигин сир оро-
шувутун үрдүк культуратын кол-
дестинара Кубань бааһычаларын
агарын баһылааччылар. Сир оро-
шөрөөччүлэр: «Малаян хонууга-
атын буолбатах», «Бэйон» сатым-
аһы—атыттары үөрөт» дииш де-
дэннээх үлэһиннэр. Ити гүмү-
дөр кыһина 2-3 сылларга бас-
тыттар кээкэлэринэр тааһыттар.

Кленинов биригээдэгтэй биеэс нь
га бүрдүүх нэвчлэлийн хэмжээг 18
биригчээр үзэгдээ.

Михаил Кривинков дайду билдиргэх механизматорлара ССРП КК Генеральной секретарыгар табырык Л. И. Брежневке ымын-ыт «Саян оңоргоочу чымын дыйлазата» даян сурунгарыгар пилин бутаалыкта.

Үеийн снимокча: М. Н. Клепиков снэний Серезканы кытты.
Ахтарал снимокча: үүсүүну уйна техниканы хомсуурга бэлэмни-
би туруулл керүү имаймалдаагь бирингээд сайлаатчыгытур М.Н.
Клепикова туустаах киножи туттарыны.

Б. ШУБЕРОВ

Е. ШУЛЕПОВ фотота.

ССТА фотохрониката

СҮӨНҮ НИТИТИГЭР ЭППИЭТИНЭНИ ҮРДЭТИЭХХЭ

Аах уонна санаабын эт

Бирини оройуонмут—респу-
блика сүөһү нититигэр дьарак-
танар оройуондарыттан бири бэ-
дирдэр. Инах сүөһүү уонна
сылгыны олоорбокко сүтэрбөккө
питэн государственнай былаанна-
ры төлөрбөхтүгэ, эти уонна
үүтү алынык үрдэтэхпитини
общественнай хабайыстыбалар
быт бөлүгүлэр, олохтук үйү-
түтүс. Оттон билигин кур-
дук сүөһү үгүстүк туһата суох
оло сүтэ турдагына улахан хо-
ромнуну тахсар. государственнай
былааннары толоруу атахтанар,
олохтооһахха улахан охсуу
оноһуллар.

Дэ ол иһин сүөһүтөр үлэ-
дирин билигин саамай эппиэттэх,
саамай бөлүгүтө киһигэр сыл-
дыар бөлүгүтө буолуон сымалы-
быт. Бу чааһынан, ордук хором-
нуну тахсытын утары охсуһууну
күүһүрдүр туһунан, сокуоннар
күүскэ жодуулаабыт.

Кодууу уонна хаачыстыба
деңизтэх онус нититигэра бу

бөлүгүтө ордук чорботуллар. От-
тон билигин оройуонга бала-
һаанна хайдагыт?

Онус молтох диярга үнийэбит.
Бу туһунан кэлиники биримэс
республика да, оройуон да бэ-
чээтигэр үгүстүк ахтылаһына.
Алардаас Субурууский аатынан
совхоз 1975 сылга 1 мол. 604
тыһ. солк., Карл Маркс аатынан
совхоз 67782 солк. нөчөөккө
үгүстүлэр.

Итилар тахсар төрүттөрү
үгүстэр. Ону ордук өйдөбүлүгө
буолуон диян холобурдарынан
бигэргэтир туран, ааһааччы бу
ханнык эмэ бири түбэстэ буол-
бакка, совхозтар үгүс фермала-
рыгар, биримэсдэлэригэр, эвено-
дарыгар сааһаан тахса турар,
олохсуйбут «ырыс» буоларын
өйдүүрүгэр бараарыт.

көрөөччүлөр хас бирдии сүөһү
иһин сирэй эппиэтинэстэхтэрин
туһунан этэр. Хомойуох иһин,

УЧУОТ, ИРДЭБИЛ СУОБУНАН ТУНАН

Кэлиники балтараа сылга сыл-
гы нититигэр нөчөөт ордук. Су-
бурууский аатынан совхоз Хага-
лытаары уонна Кытаахтахтар
отделениеларыгар сиилини үөрө-
түлүннэ уонна ол түмүгүнэн ик-
ки холобунай, хас да граждани-
скай дымаалар көбүтүлэн бу-
руйдаахтар суутунан эппиэки
тардылыһылар.

Бастакытанан, сылгыга учуот
төрүт ытыллыбыт. «Государ-
ственной тариталар сүрүн баай-
дарыгар инвентаризацияга ына-
тар туһунан балаһыаньыга»
(1968 сыл балаан иһин 18 ку-
нугэр бигэргэтиллибит) улахан
сылгы сылга биридэ, сана тө-
рүөх кварталга биридэ учуотта-
ныахтаах диян этилэр. Ити ба-
лаһыанна оройуон бары совхоз-
тарыгар түтүһүлүбүт.

Субурууский аатынан совхоз
ториллибит уон сыл буолла. Ол
устага сылгы инвентаризацияга
кэлиники икки сылга арыл сеп
субустук ытыллар буолан ээр.
Ити иһинэ сылгы, ол иһигэр
кулун, ахсаана күрүөк килларан
бирдии ааһан, бөчөттөн буол-
бакка, сылгыныт төһө этэрини
өтчөөккө киллэрилэр этэ. Дэ ол
иһин сылгынытар Теритий
Д. Д., Аржаков Н. М. 18 байта-
һын билэрэ ууга түһэн, маска
атыллан, хоруталыт билэрэ-ко-
рүүтэ суох хааллан кыбыһан өлөн
совхозка 8200 солк. хоромнуну

маныаха маарыһымыр атын да
түбөтөлөр үгүс сирдэргэ баал-
ларын нөбүлүннэ билэр.

таһааран холобунай эппиэки
тардылыһытара. Армылаах
сылгыныта Манаскын А. П. сыл-
гыны сүтэрэн 1750 солк. нөчөөт
тахсан суутунан төлөбүргэ уу-
руллубута.

1974 сылга Хагадыга сылгы
инвентаризацияга балаһыаньы-
ны түтүһан алыныт аатнахтар.
Ол сымайы буолан тахсыбыт.
Уорбаданар эрэ сылгынытарга
сирийэн оторобуттара. Оттон атыт-
тарга, эмиэ урукку халымыта-
рынан, ким төһөнү этэрини су-
руйбуттара. Ону да буолан
1975 сыл түмүгүнэн бирдара
сылгыныт Хомтанов М. М. уһун
тыдытар сороон 11 сылгыны не-
пидиэки киллэрбөккө нити сыл-
дыбыт. Өссө сүра баар: совхоз
кыһын эккэ туттарыахтаах 48
убаһата өлөрөр сааһа ууга таа-
һы бырахпыттыа нэлибит. Ман-
на Хомтанов М. М., Теритий
Д. Д., Платонов В. С. буруйдаах-
тара чуолнайдына. Бу диян көн-
түрүөл, бөрөбүрүк сурунан,
учуот куваданынан туһанан тө-
рүт төрөөбөх кулуннары өбөн
сурунан сымайынан хамнас аа-
са, биримэиэ ыла сылдыбыт-
тарынан иһин эппиэки тардылар
дымаалара. бу күнүгэ народ-
най суукка хирэр.

Мантан көстөрүннэ сылгыни-
титигэр эппиэтинэс эмиэ намы-
һах. Ол охсузуттар обществен-
най хабайыстыбага нөчөөт тах-
са турар. Онон урукку өнөстөргө
эмиэ уоддыаста.

АДМИНИСТРАЦИЯ АЛБАСТАРА

Сүөһү туһата суох өлүүтүн
сүтүүтүн бири сүрүн биричиниэ-
тинэн туһааннаахтарын мате-
риальнай эппиэти ирдэһини мол-
тоо буолар. Совхозтар сааһаач-
чылары общественнай сүөһү диян
дыларайдарыттан, бэйэлэрин
эбөһиһиһтэрин ситэ төлөрбөтө-
руттан олус сүтэ турдагына ону
ынах, сылгы балааскай сыны-
тынан эрэ төлөтөрүнэн муһурда-
налар. Бу адыс кыра, сүөһү
баһыгар баара-суора үкүсү 100-
150 солк. эрэ төһөнөр. Ман-
нык дыаһал сокуону утарар.
СРС Министрдерин Советин 1954
сыл өлүүнү 17 күнүгэри 290
№-дөөх, Саха АССР Министрда-
рин Советин 1970 сыл бос ыйын
19 күнүгэри 233 №-дөөх уу-
раахтарынан баһымынан ынах
сүөһү уонна сылгы өлүүтүгэр-сү-
түүтүгэр буруйдаахтарын ирдэ-
бил государственнай советуопка-
лыр сыһаанан толору өнөһүл-
лүөхтээх.

Иккэһиниэ, нөчөөт тахсыта
зооветеринарнай үлэ молтохтук
ытылларыттан быһааччы сиббэ-
төөх. Сыл баһы-оройуонга та-
һымыччанан ынах сүөһү, сылгы
өлөр. Ол үрдүнэн нөчөөт бэрт кы-
ра эрэ бырыһыана саптарылар.
Биричиниэти үкүсүгэр ветеринар-
най үлэһиттэргэ сытар. Сүөһү
өлүүтүн туһунан ааһалар ханнык
да формата суох, хамгыскай,

государственной тариталар үлэ-
һиттарин дуоһунастарын квали-
фикационнай характеристикала-
ра» диян 298 №-дөөх уураагар
этиллэрини, ветеринарнай-санит-
тарнай аксертисалары ветери-
нарнай врач эрэ дуоһунастаах
киһи отороро көнүлүнэр. Бу
балаһыанна хэһиллэн совхозтар
буруйдаахтарга киллэрэр ирдэбил-
лэргэ бэрт үгүстүк суутунан дия-
һани. прокуратуранан даһани да
караһаан, тахсыбыт хоромнуну
ирдэмэкиэ хаалар.

Отделение уонна биримэс са-
лааһааччылары сылгыныттары,
бостууктары сүүһүнэн тыһылыча-
лаах государственнай баһы-дуолу
коро-хараһа сылдыар диян күрдүк
сороонор сымаһаалабат түбөтөлэрэ
тахсаллар. Холобур, сылгы, сүбэн
сүөһү эвенодугар баар 5-6 үлэ-
һиттэн 1-2 эрэ киһини хаалла-
ран туран, атытарын уонунан
көстөөх сиргэ өт эвенодугар бас-
тайаһынай үлэһит курдук аһыат-
лар. Ону сорохтор хос хамнас-
эбөн төлөбүр ылар иһинтэн со-
булуталар. Оттон совхоз сүөһү-
тэһа көрүүтэ суох сир-хааллаан
икки ардыгар хаалар. Кэли, эппи-
этинир кэм тирээн кэллэрини,
барааччы: «Улэттэн уһуллуом
дуо, жодуубууттарыгар барбы-
сыма» дияр, хаалаччы буолары-
на: «Мнаха нөдөтөт туттарба-
таһара. 400-500 сылгыны түөрт
нөбүлэһиниэ, үс үрөһиниэ күн
айым көрөр кыаһык суох» диян
буолар. Маннык түбөтөлэ дыһа-
лыһыһан государствога нөчөөтү
таһаарыта төрүөтү охсубут, үлэ-
ни сыһа тарийбит дуоһунастаах
киһи эппиэтиэхтээх. Онон сүө-
сүһүттэр туһунан сүөһүлэрини,
сылгыларын көрөкөрө эрэ атын
үлэһэ туһанылар усулуобула-
рын тарийнааха. Бу кылаалар
дыласта.

Биримэһиһирдэр, эвенодугар,
бэл диятар бирдии сылгыныттар
администрацияттан, туһааннаах
специалисттаран көнүлэ суох
совхоз бэйэтин да иһигэр, атын
да совхозтары кытта сылгыны
тыһыныахтыы да, өлөрөн да
атаһаһаллар. Манна даятан эт-
тэхха, сирөх нөбүлэһтэргэ ка-
төх бас билин бүтүн атыһыр үөр-
дэр баар буолаулар. Бу сылгы-
лар бүүсбүтүнүү совхозтар бэ-
чээттэрэ бөһүлөөхтөр. Иһини
үнн бу иһин, саамай сүүлүктэ
һинигэ тилдэр хоромноору сов-
хозтар сааһаалара уонна сель-
советтар инспекцияра бүхатын-
наахтык бүүлөх. суох отордох
түстээхтэр.

х х х

Онон, түмүктээн эттэхха, оро-
йуонга общественнай сүөһү ин-
титигэр туһааннаах үлэһиттэр
эппиэтинэстэрин үрдэтэр, кини-
лэргэ күнүгэ көмөлөһөрү сүргэ
сирдээх көрдөбүтү туруорар,
хонтуруолу олохтуур кэм кэллэ.

А. КУЛАНОВСКАЯ,
оройуон прокурора,
юстиция младшай советнига.

ЭЭЛ-ДЭЭЛ ҮЛЭ СОДУЛЛАРА

Субурууский аатынан совхоз
Сыдыһаары отделениетин бос-
тууктары Попов Илья уонна Ма-
каров Андрей быһырыһын бэс-
ийын бүтөһигэр көрөр сүөһү-э-
рди барытын бүтөйгө хаһаан
уопка эргэ аһаар аанын үтү-
ригиннэ буолан баран өттүү
барыттар. Билр. иһтан ордон ба-
ран бири сүөһүлэрэ умуаһаа тү-
һөн өлбүтүн истэн кэлбиттэр. Ты-
һадаас эчэбөккө эрэ уатан, хор-
гуйан өлбүтэ быһаарылдыбыт.
Бу диян эппиэки тардыла ту-
ран: «Биһиэхэ 5 тоһонны от-
туурга сорудах түһэриһтэра.
Онон буруйбут суох»,—диян тыл
лаһытатара. Ити, биллэн тувар,
олого суора даһаастаһыты.

Отделение сааһааччы атын үлэ-
ра сылдыар дьонго өттүүргэ эби
сорудах билэрэ сол. Ону кини-
лар солбуһа сылдьан эбэтэр сүө-
һүлэрин көрө-көрө чугас сиргэ
хайдах баһарар төлөрөр кыахтаах
этилэр. Эмиэ Сылан бостууга
Трофимов Михаил, сүөһүлэрин
уһун кэмгэ көрбөккө таах ыт-
тэн нэһиллэн, бири сүөһүтэ иһи-
нэ түһэн, иккэһа маска кыбыл-
лан, хоргуйан өлбүттэрэ.

Эрилик Эристин аатынан сов-
хоз маарыһыкыта Тимофеева Та-
тьяна күһүн ыы сылдыар ынара
сүүһүтүгэр биригэһиһир Лукон-
цевка, бостуук Толстоуховка ха-
ста да сыллабыт. илдиһтээбит.
Ону «Бири ынах сүтэрини аайы
туох ааттаах айдаһыһа тарлар
кыһыһы, ынах оторугар ынары
булан бэриллиэ»,—диян мөһөн
көһөннөттөр. Кэли: «Ынаһан
содотуопкара туттарыһыһа
буоһу»,—диян уоксунууттар.
Биримэһиһир Луконцев М. П. сы-
майынан бу ынары государствен-
най өтчөөккө баарынан көрлөрө
сылдыбыт. Оттон саас ынах
ферматтан бэрэстэ аһара сиргэ-
лаар аһыттан көстүбүү, бөдү-
гү аһара сепн өлбүтэ быһаарыл-
дыбыт. Таб. Луковцев М. П. го-
сударственной албыһыһа сылга
турдүмүтүн иһин, Толстоухов-
ка иһиниэ совхоз сүөһүтүгэр
өлүс дылаһаайдык сыһыаннаһыт-
тарынан иһин суутунан 570 солк.
төлөстүлэр.

Болтоһоро гражданика Новгоро-
дова Неладья учуотчуһунан үлэ-
һин сылдыбыт. Ону управлаа-

һай Листиков А. П., местком
председателэ Каргузов С. П.
күүстэриниэ түһүгү хараһаа
ынта сатаабыттар. Ферма хара-
была суох хаалбыт кэмгэр бири
ынах баһыгар сөрүөстөн өлөн
555 солк. нөчөөт тахсыбыт. Үлэ
туһунан сокуон кодексык 24 мот.
каспиттерин иһин таб. Листиков
материальнай, таб. Каргузов ад-
министративнай эппиэки тар-
дылыһылар.

Эмиэ бу отделение бостуукта-
ра Монастырев Афанасий, Неус-
тров Роман уонна Каргузов Си-
дой Чуораһытта алааска мине-
ральнай үөһүрдүү тобого күрүө-
лэһэн сытарын билэ-били, ол кү-
рүө хайдах туруктаарын көрбөк-
кө эрэ сүөһүлэрин хаалбыттар.
Эмэрибит күрүөнү төрө аһыан
киһирэн тоһурдууну сепн 3 сүө-
һү өлбүт. совхозка 1244 солк.
хоромнуну өнөһүллубүт. Өлөр өл-
бүтүн кэһиэ «һуу-һаа» буолан
күрүөнү аһыраһаабыттар. Оттон
ыла биридэ да күрүөбүлэһин тах-
сыбатых. Үс буруйдаах тахсыбыт
хоромнуну төлүүргэ уурулуһу-
лар.

Сирэ суох дылаһаай быһыһы
Соловьев отделениетин урукку
сааһааччыта таһааран тувар. Үлэни
тэрийиһигэ быһаарыһаһын 1975
сыл аатыһыны ый 24 күнүгэр
дирин хотон өнөһүллубакка, сүө-
һү көрөөччүлэр аһамакка сыл-
дыбыттар. Ол-содулугар 400-чөөк
сүөһү таһырдыа туран төһөн, ма-
саан түһүн эргэ сииһиннэ хо-
пугар киирээр 7 сүөһүнү ты-
сэн өлөрбүттэр. Бу иһин управ-
ляющий Манаров А. Е. уонна
биримэһиһир Павлушкай К. Д. ма-
териальнай эппиэки тардыһы-
нылар.

Хатылыга гражданика Кирилло-
ва Евдокия ферма түһүгү хара-
быһыан үлэһэбит. Кини үлэһит
төһөн кэһиэ баран күлүүс ты-
һын ылар, сарыһада үлэһэ ка-
лиһиһигэр туттарар эрэ илэһи-
ныт. Онон долборуһка бөрөөсү
түһүн эчэһиһигэр харабыл Ки-
риллова В. П. эмиэ материаль-
най эппиэти сүккэ. Хотонго ту-
рар сүөһү түһүгү хамгэ өлөрчү
—харабыл эппиэтигэр.

Ити холобурдар ынах сүөһүнү
хотонго эбэтэр мөччирэһ кэмгэр

